

Prvotní analýza příčin rozdílných úrovní důchodů mužů a žen a možnosti úprav

Pro jednání Komise pro spravedlivé důchody připravilo MPSV podkladový materiál k diskusi o možných opatřeních k alespoň částečné eliminaci vysokého rozdílu mezi důchody mužů a žen, kdy i po zohlednění souběžně vyplácených vdovských důchodů byl příjem žen po přiznání starobního důchodu na konci roku 2017 o 13,5 % (téměř 1 800 Kč) nižší než průměrný starobní důchod mužů.

Při hledání možných řešení byly nejdříve identifikovány možné příčiny výše uvedeného rozdílu. Z analýzy vyplývají následující hlavní příčiny:

- rozdílná úroveň odměňování na trhu práce (a tím i nižší vyměřovací základ), způsobuje cca 2/3 rozdílu,
- nižší důchodový věk žen (a tím i kratší doba pojištění) způsobuje cca 1/3 rozdílu; na druhé straně je však u žen výrazně delší doba pobírání důchodu (o 7 let delší),
- u žen se třemi a více (zejména však s pěti a více) dětmi odlišné chování na trhu práce vykazující s výrazně větší pravděpodobností delší přerušení pracovní kariéry nad rámec uznatelné péče do 4 let věku dítěte; má významnější individuální dopad, nikoli statistický vzhledem k nízkému počtu těchto žen.

Předpokládaný budoucí vývoj rozdílů výše důchodů mužů a žen

Přibližně třetina rozdílné úrovně důchodů mužů a žen bude postupně eliminována probíhajícím sjednocením důchodového věku žen a mužů.

Druhá (větší) část rozdílu by byla eliminována, pokud bude v budoucnu pokračovat dostatečně rychle snižování platového rozdílu mužů a žen posilováním principů rovných příležitostí a rovného odměňování za práci v oblasti trhu práce.

Alternativy řešení

Vzhledem k tomu, že příčiny rozdílu leží mimo nastavení důchodového systému (s výjimkou rozdílného důchodového věku), nemohou být možná řešení koncipována jako mířící k odstranění základních příčin, ale „pouze“ jako omezující jejich důsledky. Výčet teoretických možností není omezen jen přímo na oblast základního důchodového pojištění, ale obecně na možnost posílení příjmů žen ve stáří prostřednictvím důchodového pojištění, připojišťovacích schémat, nepojistných sociálních dávek či pojistného, resp. daní.

Návrhy opatření směřující do (základního) důchodového systému

- (a) paušální zvýšení starobního důchodu za každé vychované dítě o pevnou částku**
- (b) zavedení nárůstového koeficientu pro výpočet procentní výměry starobního důchodu za vychované dítě**
- (c) zavedení fiktivního vyměřovacího základu (fiktivního „výdělku“ bez platby pojistného) za dobu péče o dítě**
- (d) zavedení diferencované valorizace důchodů mužů a žen**
- (e) asignace pojistného/daní ve prospěch rodičů**

Návrhy opatření směřující mimo (základní) důchodový systém

- (f) zavedení speciálních státních příspěvků do III. pilíře pro osoby pečující o nezletilé děti

- (g) zavedení nové netestované nepojistné dávky (např. v systému státní sociální podpory)

Rozpočtové dopady

Rozpočtové dopady jsou u všech alternativních řešení vázány na rozhodnutí o rozsahu zmenšení rozdílu mezi průměrnými důchody mužů a žen. Všechny uvedené alternativy mají potenciál v závislosti na nastavení jejich konkrétních parametrů rozdíl zcela eliminovat, a to buď okamžitě či v určitém delším období. Úplná eliminace rozdílu by si vyžádala dodatečné roční náklady na úrovni 32 mld. Kč, přičemž při neúplné eliminaci náklady přímo úměrně klesají.

Limity možných opatření směřujících ke snížení rozdílů ve výši důchodů mužů a žen z pohledu rovného zacházení

Provedený prvotní právní rozbor ukázal, že případná dlouhodobě uplatňovaná opatření řešící výše uvedený cíl přímo v důchodovém systému, která by byla navržena pouze vůči ženám, by s výraznou mírou jistoty byla následně označena jako rozporná s ústavně i právem EU garantovanou zásadou rovného zacházení a schválená opatření by byla pravděpodobně následně zrušena.

Limity možných opatření z pohledu jejich proveditelnosti ČSSZ

Zcela zásadním kritériem při posuzování možných řešení musí být jejich administrativní proveditelnost, zejména pokud by se řešení mělo týkat i osob, které již důchod pobírají, tj. především na straně ČSSZ (popř. jiné instituce opatření realizující), resp. možnost realizovat přijaté opatření v časovém horizontu měsíců a s tím spojená otázka jednorázových i každoročně se opakujících administrativních nákladů spojených s implementací konkrétního řešení. Zejména je třeba zdůraznit, že většinu uvažovaných opatření lze provést pouze do budoucna.

Zdroj: MPSV